

πνευσθεῖσα ἐκ τῆς ἐρωτικῆς ἱστορίας τοῦ Λανσελώτου (1865). Ἦλθον τέλος αἱ εἰκόνας αἱ πλήρεις μυστικισμοῦ καὶ θρησκευτικῆς ἐμπνεύσεως, αἵτινες διὰ τῆς πρωτοτύπου ἐκτελέσεως τῶν ὑψωσαν τὸν καλλιτέχνην ἐπὶ ὑψίστου ὑποβάθρου, θαυμαζόμενον ὄχι μόνον ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ κόσμου ὅλου. Ἡ ἡχώ «Πειρασμῶν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου» τῶν «Χριστῶν» καὶ τῶν «Θεομητόρων» του ἐφθανεν εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς.

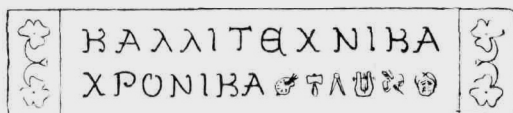
Ἡ ποίησις ἡ ἀναβλύζουσα ἀπὸ τὰς ἁγιογραφίας του δὲν εἶνε ἡ τῶν παλαιῶν ἀναχωρητῶν, οὔτε ἀπομιμήσεις τῶν γωνιωδῶν μορφῶν τῶν βυζαντινῶν εἰκόνων· αἱ Παναγιαὶ τοῦ Μορέλλη εἶνε γυναικες ὡς αἱ τοῦ Ραφαῆλ, ἀλλὰ μὲ τὴν ἄρρητον ἐκείνην γλυκύτητα τὴν φωτίζουσαν τὰς μορφὰς τοῦ Μουρίλλου καὶ τοῦ Φρά Γιοβάνη· αἱ «Χριστοὶ» του ἀνόμοιοι πρὸς τοὺς τῆς σχολῆς τοῦ Γιόττο ἐπιβάλλονται εἰς τὰς καρδίας καὶ τῶν ἀδιαφορωτέρων ἀνθρώπων διὰ τῆς ἀγωνιώδους ἐκφράσεως τῆς ὑπερφυῶς ἀνθρωπινότητός των.

«Εἶνε ἰταλικοὶ ἢ ἀραβικοὶ αἱ μορφαὶ—ἐρωτᾷ εἰς σύγχρονος Ἰταλὸς τεχνοκρίτης—τὰς ὁποίας ὁ Μορέλλη προσφέρει εἰς τοὺς πόθους τῶν ὀφθαλμῶν μας; Ἀνήκειν εἰς τὸν μῦθον ἢ εἰς τὴν ἱστορίαν; Εἰς τὸ πνεῦμα καὶ ὑπὸ τοὺς δακτύλους τοῦ ἀριστοτέχνου τὸ βιβλικὸν πρόσωπον, ὡς καὶ τὸ βιβλικὸν ἐπεισόδιον, χάνουν τὸν τύπον τῆς ἐποχῆς των· καὶ ἡ ἰδέα εὐρίσκει διὰ τῆς τέχνης του τὴν φυσικὴν τῆς μορφῆν. Ὁ Μορέλλη δὲν βλέπει τὴν μορφήν ταύτην διὰ μέσου ἰδιαζούσης ἀντιλήψεως τῆς θρησκείας ἢ τῆς τέχνης· τὴν βλέπει τοιαύτην ὁποία εἶνε ἢ ἔπρεπε νὰ εἶνε, ὡς θὰ τὴν βλέπουν πάντες αἱ κατόπιν του ἐρχόμενοι, χωρὶς δισταγμοῦ καὶ ἀνευλαβῆ ἐμπόδια. Τὴν βλέπει ἀκάλυπτον, τὴν ψάθει, τὴν ἀναχωρίζει, τὴν ἀναπλάττει, τὴν εὐρύνει, τὴν στενεύει—καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἐμφανίζεται εἰς τὴν μεγαλοπρεπῆ μουσικὴν τῶν γραμμῶν του καὶ τῶν χρωμάτων. . . . Αὐτὸς μόνος, ὁ τόσο νεωτεριστὴς ὅσον καὶ ἐπίμονος θαυμαστὴς τοῦ παλαιοῦ κόσμου, ὁ τόσο ἐλευθεριζῶν ὅσον καὶ διάπυρος ἐν τῇ χριστιανικῇ πίστει, ὁ τόσο Μορέλλη, ὅσον καὶ ἐπιμελὴς μελετητὴς τῶν προδρόμων του—αὐτὸς μόνος δύναται ν' ἀναγνώσῃ εἰς τὰς ἱεράς σελίδας καὶ νὰ εὕρῃ ἐντὸς αὐτῶν τὸ κυρίαρχον παγκόσμιον πνεῦμα. . . .»

Ἰσως ἡ μεγάλη εὐτυχία τοῦ Μορέλλη εἰς τὰ θέματα τὰ εἰλημμένα ἐκ τῆς Ἁγίας Γραφῆς ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὸ ὅτι ἐταξείδευσεν εἰς τὴν Παλαιστίνην, εἶδεν ἐκ τοῦ πλησίον τοὺς ἱεροὺς τόπους οἵτινες ὑπῆρξαν αἱ σηχογραφίαι τῶν ζωντανῶν εἰκόνων του, ὁποίας παρήγαγε κατὰ δεκάδας καὶ μὲ ὄλον τὸ βαθύ γῆρας του ἐξακο-

λουθεὶ παράγων ἀκόμη. Εἰκόνας ἐκ τῶν ὁποίων πρὶν κλείσωμεν τὰς γραμμὰς ταύτας δὲν δυνάμεθα ἢ νὰ μνημονεύσωμεν τὸ «Πρωῖνὸν Ἄστρον», τὸν Ἄραβιν τραγουδιστὴν, τὸ «Χαῖρε Ἄνασσα», τὴν Παναγιαὶ τῆς Κλίμακος, τὸν Ἰερουμῖαν, τὴν Κόρην τοῦ Ἰαείρου, τὰς Μαρίας εἰς τὸν Γολγοθᾶν τοὺς Δαιμονιζομένους, τὴν Μεγάλην Παρασκευὴν—ὅλας βαθμίδας τοῦ ὑψηλοῦ ὑποβάθρου τὸ ἵποῖον ἀνήγειρεν ἡ δόξα εἰς τὸν Μορέλλη.

Ν. Π.

ΔΙΑ ΤΑ ΕΛΓΙΝΕΙΑ

ΧΙΜΑΙΡΑ παλαιῶν καιρῶν, γλυκεῖα οὐτοπία τῆς ὁποίας ἡ γοητεία ἐλίκνισε τοὺς ρεμβασμοὺς τῆς προηγηθείσης ἡμῶν ποιητικῆς γενεᾶς τῶν Βαλαωριτῶν καὶ τῶν Παράσχων καὶ τῶν Σούτσων, βαυκαλίζει τώρα, ὡς ἀνεγράφη πρότινος, τὴν ἐπίσημον Ἑλλάδα. Καὶ αἱ εὐσεβεῖς ρομαντικοὶ πόθοι, τοὺς ὁποίους ὁ Ἀχιλλεὺς ἀπεκρυστάλλονεν εἰς στροφάς, ἀπὸ τὰς ὁποίας μέσα ἐξεσφραδονίζοντο κεραυνεῖ, ὑπὸ μορφήν δεκαπεντασυλλάβων ὁμοιοκατολήκτων, κατὰ τοῦ «ἐπαράτου Ἑλγίνου» καὶ τῆς «ὀμιχλώδους γῆς τῆς Ἀλθιῶνος», ἀντιλαλοῦντες θαυμασίως εἰς τὰς καρδίας τῶν ἰδεολόγων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, μᾶς ἐφάνησαν ὡσάννᾳ μετεμορφώνοντο τώρα εἰς πράγματα, εἰσερχόμενοι εἰς ὄρμον κάπως φωτεινόν.

Ἡ εἶδοσις αὐτὴ μοῦ ἔφερεν εἰς τὴν μνήμην ἀναφορὰν, εἰς ὀλίγους ἴσως γνωστὴν, ἀποθησαυρισμένην ὑπὸ τῆς «Ἑθνικῆς Γραφικῆς Ἐπιθεωρήσεως», περιοδικοῦ τὸ ὅποιον ἐξεδίδετο ἐν Παρισίοις πρὸ εικοσιπενταετίας, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ φιλέλληρος καθηγητοῦ Μεύμαρ, μὲ θαυμασίαν ἐκλογὴν ὕλης, ὠραιοτάτας ξυλογραφίας καὶ ἐκτύπων σπανίας φιλοκαλίας, τὴν ὁποίαν δὲν ἐφθασεν ἀκόμη κανὲν τῶν μετέπειτα ἐκδοθέντων Ἑλληνικῶν περιοδικῶν.

Τὴν ἀξιωμακτικῶς αὐτὴν ἀναφορὰν ἔγραψεν ὁ ἀρχιφύλαξ τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς Ἀκροπόλεως Ζήσης Σωτηρίου καὶ ἐνεχείρισεν ὁ ἴδιος εἰς τὸν τότε πρίγκιπα τῆς Οὐαλλίας, κατὰ τὴν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν ἐπίσκεψίν του, τὸ ἔτος 1875.

Ἴδου ἡ ἀναφορὰ ὁλόκληρος :

«Βασιλικὴ Γῆμ. Ἰότης,

«Εὐχαρίστως φιλοξενῶ τὴν Ὑμετέραν Β. Ὑψηλότητα, τὸν διάδοχον τοῦ ἐνδόξου Ἀγγλικοῦ Ἐθνους ἐντὸς τῆς Ἀκροπόλεως, καὶ εὐχομαι ἵνα ἐπανέλθῃ αἰσιῶς εἰς τὴν φιλότιμον πατρίδα του.

»Παρακαλῶ εὐσεβάτως τὴν Υ. Β. Υ. ἵνα, ὅταν ὁ Θεὸς εὐδοκήσῃ, καὶ ἀνέλθῃ εἰς τὸν θρόνον τῶν προγόνων του, προτείνῃ εἰς τὰς λοι-

» πὰς συμμαχικὰς Δυνάμεις τῆς Ἑλλάδος τὴν » ἀπελευθέρωσιν τῶν ἐν Τουρκίᾳ Ἑλλήνων τῆς » πτε ζηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης, τῶν λαθόντων μέ- » ρος εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος καὶ » ἀποκλεισθέντων ἐκτὸς τῶν ὁρίων αὐτῆς καὶ τὰ » πάνδεινα ἤδη πασχόντων διατάξῃ δὲ νὰ ἐπι- » στραφῶσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅσαι ἀρχαιότητες » ἐπὶ Τουρκίας ἀφηρέθησαν ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως » ὑπὸ τοῦ λόρδου Ἐλγιν, ἵνα τεθῶσιν εἰς τὰς θέ- » σεις τῶν εἰς τε τὸν Παρθενῶνα καὶ τοὺς λοι- » ποὺς ναοὺς τῆς Ἀκροπόλεως. »

Ἐν Ἀκροπόλει τῇ 6 Ὀκτωβρίου 1875.

Τῆς Ὑμετέρας Β. Ὑψηλότητος
ἐλάχιστος θεράπων
Ζυδης Σωτηρίου
ἀρχιφύλαξ τῶν ἀρχαιοτήτων.

Τὰ ὁσᾶ τοῦ ἐνθουσιώδους καὶ ἀπλοῦχοῦ φύ-
λακος τοῦ Ἰερῶ Βράχου, ὁ ὅποιος μὲ τὴν ἀγα-
στήν ἀφέλειαν ἐνέκλεισεν εἰς τὴν ὀλιγόλογον ἀγ-
τησίαν τοῦ δύο μεγάλα ὄνειρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ
ὀλοκλήρου, θὰ ἐσκίρτησε βέβαια ὑπὸ χαρᾶς, ὅταν
πρὸ τινῶν μηνῶν ἐφθασεν εἰς τὴν σκοτίαν τοῦ
ἀγνώστου τάφου τοῦ τὸ ἄγγελμα τῆς ἀναρρή-
σεως τοῦ Ἐδουάρδου εἰς τὸν Βρεττανικὸν θρόνον.
Καὶ τώρα καὶ πάλιν θὰ σκιρτήσουν, ἀλλὰ —
ἀλλοίμονον! — καὶ πάλιν ἀνωφελῶς καὶ ἀκάρ-
πως, μὲ τὴν νέαν ἀναγγελίαν.

Καὶ ποῖος εἰξέυρει ἄν, μέσα εἰς τοὺς κύκλους
τῶν ἐτῶν, θὰ δώσῃ ποτὲ ἡ Μοῖρα εἰς τὴν σκιάν
τοῦ ἀγαθοῦ ἀρχιφύλακος ν' ἀφίσῃ καμμίαν σε-
ληνοφώτιστον νύκτα τὴν αἰωνίαν γαλήνην, εἰς
τὴν ὅποιαν κοιμᾶται, καὶ ν' ἀναβῇ τὰς λαξευτὰς
βαθμίδας διὰ νὰ θαυμάσῃ, ἀγαλλομένη καὶ ὑπε-
ρήφανος, τὰ ξενιτεμμένα γλυπτὰ, παλινοστή-
σαντα ἐπὶ τῶν ἀετωμάτων τοῦ ἀριστουργήματος
τῶν αἰώνων!

ΤΑ ΔΥΟ ΘΕΑΤΡΑ

ΚΙΝΗΣΙΣ πυρετώδης, ζύμωσις γοργή, γίνεται
αὐτὰς τὰς ἡμέρας λογισμοὶ ἐντείνονται,
ψυχὰὶ δημιουργοῦν, καρδίαι πάλλουν παλμοὺς
ἀγωνίας καὶ προσδοκίας, κ' ἐλπίδες φαιδραὶ ἀπο-
τυπώνουν μειδιάματα μελλόντων θριάμβων ἐπὶ
τῶν γύρω μορφῶν.

Δύο σκαπάναι, ἀπὸ δύο διάφορα σημεῖα τῶν
προπόδων ἐνὸς βουνοῦ, ἤρχισαν ν' ἀνοίγουν δύο
δρόμους πρὸς τὴν κορυφὴν του, ξεριζώνουσαι καὶ
καταρρίπτουσαι ἀκάνθας καὶ τριβόλους.

Εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ ἀπαστρέπτει
κατάλευκον τὸ μεγαλεῖον τοῦ ναοῦ τῆς Μελοπο-
μένης, τοῦ κατακλειστού ἀπὸ χρόνους χρόνων.

Καὶ αἱ σκαπάναι αἱ ρυμοτόμοι εἶνε χρυσῆ ἢ
μία, ἢ ἄλλη σιδηρᾶ. Ἐπὶ τοῦ ἐλάσματος φέρει
καθεμία ἐγκεχαραγμένον ἔμβλημα: Λύραν αὐτῆ,
ἐκείνη Στέμμα.

Καὶ ἡ Μοῦσα, αὐστηρὰ καὶ γλυκεῖα, ἀπὸ

τοῦ περιστύλου τοῦ δυσπροσίτου ναοῦ τῆς, εὐ-
λογεῖ τὸν ἰδρωτὰ τῶν πιστῶν τῆς καὶ στέκει μὲ
τὴν κλεῖδα τοῦ ναοῦ εἰς τὸ χεῖρ καὶ προσμένει,
προσμένει. . .

ΑΓΙΣ ΘΕΟΣ

Ἀθήναι, Ἰούλιος.

Ἀγαπητὴ «Πανακοθηκη»,

Αὐτὴν τὴν φορὰν θὰ σοῦ ὀμιλήσω διὰ κάτι
ἄλλο, παρὰ διὰ μουσικὴν. Ἐκτὸς ἐὰν συμφωνῆς
μαζύ μου, ὅτι μουσικὴ εἶνε κάθε ἄμεσος ἀλλ'
ἀρμονικὴ ἔκφρασις κάποιου βαθέος αἰσθηματος,
ὠραίου πάντοτε.

Νομίζω ὅτι μόνον ὑπ' αὐτὴν τὴν ἔποψιν εἶνε
ὑποφερτὴ ἡ ζωὴ, ὅταν διαλεχθῇ κατορθώσωμεν νὰ
τὴν ἀνυψώσωμεν εἰς μίαν διηγετικὴν λατρείαν τοῦ
Ὁραίου, μίαν λατρείαν ἐκδηλουμένην δι' ὠραίων
πράξεων, καὶ ὠραίων λόγων, καὶ ὠραίων κινή-
σεων, καὶ ὠραίων σκέψεων, ἢ ὅποια νὰ ᾖνε τόσον
βαθεῖα καὶ τόσον εἰλικρινές, ὥστε νὰ ἔχη τὴν δύ-
ναμιν νὰ ἐξευγενίξῃ κάθε τι τὸ ὅποῖον ἐγγίζομεν.

Μίαν τοιαύτην λατρείαν ἐποθήσαμεν νὰ ἀφυ-
πνίσωμεν ἐδῶ, ὅπου οἱ βωμοὶ τοῦ Ἀπόλλωνος,
εἰς χρόνους μακρυνούς, εὐωδίαζον πάντοτε ἀπὸ
τοὺς καπνοὺς τῶν θυσιῶν. Θέλομεν νὰ βοηθή-
σωμεν τὰς χεῖρας τῆς Ἑλληνίδος νὰ ἐργάζωνται
ὠραῖα ἔργα, νὰ βοηθήσωμεν ἀκόμη τὴν καρδίαν
τῆς ν' ἀγαπᾷ τὰ ἔργα αὐτὰ, διότι θὰ εἶνε σύμ-
φωνα μὲ τὴν φύσιν τῆς πατρίδος τῆς, θὰ τῆς
ἐνθυμίζουσι τὰ ἄνηθ' ἢ ὅποια ἐσύναιξεν εἰς τοὺς
ἀγροὺς τὴν ἀνοιξίν, τοὺς κορμούς τῶν ἐλαιῶν εἰς
τὰς ρίζας τῶν ὀσείων ἐκάθισεν. Θὰ τὴν ἀδελ-
φόνουν μὲ ὅλας τὰς ἄλλας Ἑλληνίδας, τῶν
ἐπαρχιῶν, τῶν χωριῶν, τῶν ἀγρῶν, διότι ὅλων
αἱ ψυχὰὶ θὰ συνενεοῦνται εἰς κοινὴν λατρείαν τοῦ
Ὁραίου θεοῦ, καὶ ὅλοι θὰ κρεμοῦν ἀνάθημα εἰς
τὸν βωμόν του μίαν ὠραίαν ἐκδήλωσιν τῆς ἀντι-
λήψεώς των.

Τὰ δάκτυλά των θὰ ὑφαίνουσι μέσα εἰς τὴν
μέταξαν ὅλα τὰ χρώματά μας τὰ φωτεινά, ὅλα
τὰ κινᾶ τῶν οὐρανῶν καὶ τῶν θαλασσῶν μας,
ὅλα τὰ κόκκινα τῶν μυκῶνων, ὅλα τὰ ξανθὰ τῶν
στάχων. Καὶ αὐτὰ ὅλα μαζύ θὰ προσπαθήσω-
μεν νὰ τὰ συγκεντρώσωμεν, νὰ τὰ βλέπωμεν
κάθε μέρα τόσῳ πολῦ, ὥστε νὰ μάθωμεν εἰς τὸ
τέλος νὰ τ' ἀγαπῶμεν. Ἡ μικροῦλα Ἐκθεσίς
μας ἢ διαρκῆς, πρέπει νὰ γίνῃ ναός, ὅπου θὰ
λατρεύεται ἕνας Ἑλληνικὸς θεὸς ἀπὸ ὅλας τὰς
Ἑλληνίδας μαζύ.

Καὶ ἐπειδὴ ἡ ἀξιοπρέπεια εἶνε ἕνα αἰσθημα
ὠραῖον, διότι μόνον μία ἐλευθέρα ψυχὴ εἰμπορεῖ